

CHWAST (45) *sb m*

a *pochylone*.

sg *N* chwast (7). ◇ *G* chwastu (7). ◇ *D* chwastowi (1). ◇ *A* chwast (2). ◇ *N a*. *A* chwast (1). ◇ *I* chwast(e)m (6). ◇ *L* chwascie (1). ◇ *pl N* chwasty (3). ◇ *G* chwast(o)w (6). ◇ *D* chwastam (1). ◇ *A* chwasty (6). ◇ *I* chwastami (3) *CzechRozm*, *CzechEp*, *GrabPospR*, chwastmi (1) *FalZioł*.

Sł stp: *fast*, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Roślina dziko rosnąca, zielsko; calametum, herba surda et ignobilis, herbarum vitium, purgamentum, silva herbarum Cn* (42) : drugie [żaby] leńne czo fie wchwascie chowaią *FalZioł* IV 15a; *RejRozm* 398; *RejWiz* 100v; a niech będzie związany żelazną y miedziąną zwiąską miedzy chwastem polnym [*in gramine agri*] / [...] cząstką iego niechay będzie z zwierzęty miedzy chwastem ziemie [*in herba terrae*] *BibRadz Dan* 4/12; ludzie ná wsi chwast iedli żywiąc fie ladá czym. *BielKron* 419; bo tego trzeba aby około młodego dzewká chwast nie rośł. *RejZwierc* 107, 107 [2 r.], 107v, 108v [2 r.], 142v; także też prozno fie żyznego roku fpodzyewać / iefli zboża chwasty záraftaią *RejPosWstaw* [41³]v; *Strum Lv*; *CzechRozm* 212, 235; *GostGosp* 98, 120 [2 r.]; aby z nich skłonności zle/ iako z roley nieczyfthey chwasty wykorzeniáli *SkarKaz* 420a

Szeregi: »chwast i byle« (1): gdzie ógrod bez plewidła ieft/ chwastow y byla prętko národzi *SkarJedn* 341.

»chwast albo pokrzywa« (1): by tego kozy nie głodály/ á chwasthy álbo pokrzywy nie záglufzáły. *RejZwierc* 108v.

Przen (18) :

a) *Rzecz szkodliwa, blaha (często w polemikach religijnych)* (17) : *RejWiz* 78v [3 r.]; *RejZwierc* 100v; *RejAp* 166v; ieft węgorzowa [*chwała*] / ieft mozdzyrzowa/ y inych chwasthow. *GórnDworz* K5v; *RejZwierc* 142v [2 r.]; gdy foli/ wodzie/ swiecy/ popiołowi/ chrzanowi/ kwieciu/ ogniowi/ iáycam/ fłoninie/ y infzym niezliczonym chwastam y bálámuctwam fwym [...] zbáwienie przyczytaią *CzechRozm* 223; *CzechEp* 84, 362; temby fie chełpic poczęli [...] á nie temi teráznieyżemi márotnawnymi chwastami. *GrabPospR* K4; Abfalon wśiał w ferce fwe wielką o sobie dumę: vrośł chwast ktory bydło zdeptało. *SkarKaz* 83b.

Szereg: »rumy, (i) chwasty (i zawady)« [*szyk 3 : 1*] (4): okazały fie zle/ fmrudliwe/ y fzkodliwe rumy/ y infze plugáwe chwasty y záwady *CzechEp* 269, 102, 103, 105.

b) *Człowiek niedołężny* (1) : iuż siła będziełz miał przed onym chwastem co ni koniczka ofieść/ ni drzeweczka w rękę wziąć [...] nie vmie. *RejZwierc* 113.

a. *Części zielone rośliny* (1) : proch tránkowy z chwastu y s korzenia dobrze z iáiem miękkim ieść. *SienLek* 105v.

2. *Roślina jadalna, jarzyna, warzywo* (3) : Lactuka miedzi infzemi chwastmi ktorich pożywamy iefth nalepśza *FalZioł* I 74a, I 74a; Lachanon – Chwast. *Calep* 576a; [Lachanum. Latine olus, Ziele ku yedzeniu dobre *Mącz* 181c].

Synonimy: 1. *byle, ziele, zielsko*.